

Yayın Geliş Tarihi: 17.04.2025

Yayına Kabul Tarihi: 22.08.2025

Online Yayın Tarihi: 29.12.2025

<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1678276>

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Cilt: 27, Sayı: 4, Yıl: 2025, Sayfa: 1659-1683

E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELENİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: TÜRKİYE VE ABD ÖRNEKLERİ

Ayşe MEMİŞ*

Ahmet ATEŞ**

Öz¹

Üretiminin başlangıcı binlerce yıl öncesine dayanan uyuşturucu maddenin, tarihsel süreç içerisinde farklı formları ve kullanım amaçları olmuştur. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından artan uyuşturucu madde bağımlılığı, günümüzde küresel bir sorun haline gelmiştir ve devletlerin başta güvenlik olmak üzere çeşitli alanlardaki politikalarını etkilemektedir. Bu kapsamda, bu makalede Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin uyuşturucu ile mücadelesi karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Kapsamlı bir literatür taraması ve ilgili resmi dokümanın incelenmesinin ardından iki ülke, uyuşturucu ile mücadelesinin yasal çerçevesi, mücadele politikaları ve mücadele eden kurumlar açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Ayrıca, vaka olarak Ticaret Bakanlığı Gümrük Muhafaza Teşkilatı ve Drug Enforcement Administration'ın uyuşturucu ile mücadelede kullandığı istihbarat faaliyetleri de ele alınmıştır. Gerçekleştirilen araştırma neticesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sınır güvenliği temelli bir yaklaşım izlediği, ABD'nin ise proaktif ve daha bütüncül bir mücadele politikası izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 7. Sürüm):

Memiş, A., & Ateş, A. (2025). Uyuşturucu ile mücadelenin karşılaştırmalı analizi: Türkiye ve ABD örnekleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27 (4), 1659-1683.

* Yüksek lisans Öğrencisi, Iğdır Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, ORCID: 0009-0005-5719-9238, aysesuveymemmis@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-5184-7701, ahmet.ates@igdir.edu.tr

¹ Bu çalışmanın, etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan ederiz.

² Bu makale, Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Ateş danışmanlığında, Ayşe Memiş tarafından hazırlanan "Uyuşturucu ile Mücadele ve Gümrük İstihbaratı: ABD ve Türkiye Örnekleri" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu ile Mücadele, DEA, Gümrük Muhafaza Teşkilatı, Balkan Rotası, İstihbarat.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF FIGHT AGAINST DRUGS: CASES OF TÜRKİYE AND THE UNITED STATES

Abstract

Drugs, whose production dates back thousands of years, have had different forms and purposes of use throughout history. In particular, drug addiction, which increased after the Second World War, has become a global problem today and affects the policies of states in various fields, especially security. In this context, this article comparatively analyzes the fight against drugs of the Republic of Türkiye and the United States of America. Following a comprehensive literature review and a review of relevant official documents, the two countries are comparatively analyzed in terms of their legal frameworks, policies and institutions regarding the fight against drugs. In addition, the intelligence activities of the Customs Enforcement Agency of the Ministry of Trade of Türkiye and the Drug Enforcement Administration in the fight against drugs were also discussed as cases. As a result of the research, it has been concluded that the Republic of Türkiye follows a border security-based approach, while the United States pursues a more proactive and holistic counternarcotics policy.

Keywords: *Combating Drug Trafficking, DEA, Customs Enforcement Agency of Türkiye, Balkan Route, Intelligence.*

GİRİŞ

Üretiminin başlangıcı binlerce yıl öncesine dayanan uyuşturucu maddenin, tarihsel süreç içerisinde farklı formları ve kullanım amaçları olmuştur. Doğal veya kimyasal formlarda üretilen uyuşturucu madde, günümüzde kendi içerisinde uyarıcı, uyuşturucu, halüsinojen ve uçucu maddeler olarak sınıflandırılmaktadır (Croçq, 2007, p.358; National Institute on Drug Abuse, 2023). Kullanım amacı ise tarihsel süreçte değişiklik göstermiştir. Milattan önceki çağlarda Aztek, Maya, Sümer ve Asur medeniyetleri tarafından dinsel törenlerde kullanılan uyuşturucu madde türevleri, ilerleyen yıllarda Güney Amerika'daki kabilelerde, Roma ve Yunan uygarlıklarında ve Hindistan'da tıbbi amaçlarla kullanılmıştır (Uzbay, 2009, s.6). İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ise uyuşturucu madde kullanımı hem kullanıcı sayısı hem de kullanılan coğrafyalar kapsamında genişlemiştir. Bu durumun bir sonucu olarak, uyuşturucu madde kaçakçılığı faaliyetleri de artmış ve küresel bir güvenlik sorunu haline gelmiştir.

Küresel bir sorun olarak uyuşturucu madde bağımlılığı ve ticareti, uyuşturucu ile mücadele kavramının ortaya çıkmasına sebep vermiştir. Kavramsal olarak, bireyleri ve toplumları uyuşturucu madde kullanımının zararlarından korumak amacıyla yürütülen hukuk, sağlık, eğitim ve güvenlik çalışmalarını içeren

uyuşturucu ile m¼cadele; uygulama olarak, devletlerin, uluslararası örg¼tlerin ve sivil toplum kuruluşlarının bu kapsamda politikalar geliştirip, faaliyet göstermesi olarak adlandırılmaktadır (United Nations Office on Drugs and Crime, 2021, pp.17-18).

Uyuşturucu ile m¼cadele, uyuşturucu kaçakçılığı ve kamu g¼venlięi alanlarında devletlerin g¼venlięine önemli etkileri olan faaliyetleri içermektedir. İlk olarak devletler; kaynak ¼lke, transit ¼lke veya hedef ¼lke olarak uyuşturucu kaçakçılığından etkilenmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, devletler, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile m¼cadele hususunda eřg¼d¼m içerisinde çalışma gereksinimi duymaktadır. İkinci olarak terör örg¼tlerinin ve organize suç örg¼tlerinin uyuşturucu madde kaçakçılığından elde ettikleri yasadışı gelirleri kendilerinin finansmanında kullanmaları sebebiyle, devletlerin ve toplumların g¼venlięine yönelik tehditler artmaktadır. Bir başka ifadeyle, uyuşturucu ticareti, kaynak (coğrafi), g¼venlik (terör) ve ekonomik bakımdan devletlerin g¼venlięine etki etmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, uyuşturucu ile m¼cadele kapsamında devletler; hukuki çerçevelerini, kurumsal yapılarını, iş birliği kalıplarını, istihbarat sistemlerini ve g¼venlik ekosistemlerini değiştirmekte/g¼ncellemektedir.

Bu bağlamda, bu çalışma, ‘uyuşturucu ile m¼cadelede, benzer sistemik faktörlere sahip devletlerin izlediği yol ve yöntemlerin arasındaki farkların neler olduğu’ araştırma sorusunu cevaplamayı amaçlamaktadır. Bu sebeple makale, uyuşturucu ile m¼cadelede adli kolluk ve istihbarat teşkilatlarının etkinliğini, kurumsal yapılarını, politika yapım sürecine katkılarını ve tabi oldukları yasal çerçeveleri sistematik bir biçimde karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Metot olarak ise vaka çalışması (case studies) seçilmiştir. Levy (2008) ve Gerring (2006)’in belirttiği üzere vaka analizleri zamansal ve mekânsal olarak sınırlı olan olay kümelerinden genellenebilir sonuçlar çıkartma konusunda en etkili metodolojik seçimi oluşturmaktadır. Vaka seçimi olarak, her ikisi de ana uyuşturucu g¼zergahlarının üzerinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri’ni (ABD) analiz eden bu çalışma, literatürdeki önceki çalışmalardan iki noktada ayrılmaktadır. Bu farklardan ilki, uyuşturucu sorununun büt¼nc¼l bir perspektifle ele alınarak hem sorun hem de m¼cadele bakımından analiz edilmesidir. İkinci fark ise tek bir ¼lkeye odaklanan çalışmaların aksine, iki farklı ¼lkenin yasal ereve, uyuşturucu ile m¼cadele eden kurumlar ve uyuşturucu ile m¼cadele politika yapım süreçlerinin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesidir.

UYUşTURUCU İLE M¼CADELEYE DAİR ÖNCEKİ ALIşMALAR

Uyuşturucu ile m¼cadele konusu son yıllarda ulusal ve uluslararası düzeyde giderek artan ve buna bağlı olarak devletlerin en önemli sorunlarından birisi haline gelen bir olgudur. Bu sebeple, uyuşturucuyla m¼cadele konusuna yönelik akademik ilgi ve çalışmalar artmaktadır. Gerçekleştirilen alışmaları temelde iki ana kategoriye ayırmak mümkündür. İlk kategoride yer alan çalışmalar uyuşturucu

kaçakçılığının çeşitli etkilerine odaklanmaktadır. Bu etkilerden ilki uyuşturucu madde üretiminin kaynağı (coğrafi), ikincisi yasadışı uyuşturucu ticaretinin yarattığı güvenlik sorunları (terör), üçüncüsü ise ekonomik boyutudur. İkinci ana kategorideki çalışmalar ise uyuşturucu ile mücadeleye odaklanmaktadır. Bunlardan ilki ulusal düzeyde uyuşturucu ile mücadele politikalarına odaklanırken, ikincisi ise bu alandaki uluslararası iş birliğini ve potansiyel geliştirme yollarını analiz etmektedir.

Uyuşturucu madde üretiminin kaynağına odaklanan çalışmalar temelde uyuşturucu madde üretiminin ev sahibi ülkelerin kamu düzenine olan etkisini inceleyen ve tek bir ülkeyi analiz eden çalışmalardan oluşmaktadır. Orallı vd. (2023) ve Ahmadi (2022) uyuşturucu madde üretiminin Afganistan kamu güvenliğine olan etkisini incelemiş ve uyuşturucu üretiminin ülkedeki terör gruplarının etkinliğini artırdığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Shirk (2003) Meksika, Kenney (2007) ise bu kapsamda Kolombiya'yı analiz etmiş ve uyuşturucu üretiminin ülkelerin siyasi istikrarını olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır.

Yasadışı uyuşturucu madde ticaretinin yarattığı güvenlik sorunlarını ele alan çalışmalar, yasadışı uyuşturucu satışı gelirleriyle terörün finansmanına odaklanmaktadır. Bu bağlamda, Çakır (2020) ve Karabulut (2021) Partiye Karkeren Kurdistane (PKK)'nın finansmanının, Steenkamp (2024) ile Omelicheva ve Markowitz (2019) ise Suriye'deki ve Orta Asya'daki milis grupların finansmanının yasadışı uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerle gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Williams (2012), Fuentes ve Hernandez (2023) ile Correa-Cabrera (2014) Meksika'da faaliyet gösteren terör grupları içinde benzer bir bağlantı olduğunu belirtmiştir.

Yasadışı uyuşturucu madde ticaretinin ekonomik boyutunu analiz eden çalışmalar genellikle kayıt dışı ekonomi ve kamu harcamaları alanlarına yoğunlaşan çalışmalardan oluşmaktadır. Bağcı (2011) ve Turbiville (2019) yasadışı uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelirlerin aklanması ve ulusal ekonomilere etkilerini incelerken, Aslan (2020) ve Uluhan (2018) uyuşturucu ile mücadele kapsamında artan harcamaları analiz etmiş ve artan güvenlik ve sağlık harcamalarının ekonomik boyutunu incelemiştir.

Literatürdeki ikinci kategorideki çalışmalar uyuşturucu ile mücadeleyi, büyük oranda, politika süreçleri ve iş birliği kalıpları üzerinden incelemektedir. Bu çalışmaları ulusal ve uluslararası şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Tezer (2023), Soykan ve Karasoy (2022), Çılga (2009), Şahpaz (2019), Solgun (2002), Köksoy ve Saraç (1998) ile Altun (2010) Türkiye Cumhuriyeti'nin uyuşturucu ile mücadele politikalarının oluşum ve uygulama süreçlerine odaklanmış ve ilgili politikaların oluşturulması, hayata geçirilmesi ve uygulanması konusunda eşgüdüm eksikliği olduğunu belirtmiş ve ilgili mevzuatın daha bütüncül bir şekilde yeniden formüle edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ylönen ve Aven (2023) ve Garrett (2023) ABD'yi inceledikleri çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Sirel (2022), Stamböl (2016) ve Van Puyvelde (2016) ise uyuşturucu mücadele kapsamında ikili ve çoklu

iş birliği mekanizmalarını incelemiş ve hem m¼ktesebat hem de uygulama açısından yetersizliklerin olduğunu belirtmiştir.

İlgili literat¼r¼n değerlendirilmesi, en az, iki noktada önemli eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Bunlardan ilki önceki çalışmaların ya uyuşturucunun bir boyutuna (coğrafi, ekonomik, güvenlik) odaklanması ya da analiz d¼zeyi olarak (ulusal veya uluslararası) tek bir seviyede gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu sebeple, bu makalede uyuşturucu ile m¼cadele a) politikalar, b) yasal ereve ve c) kurumsal ereve kapsamında analiz edilerek b¼t¼nc¼l bir Şekilde ele alınmıştır. Ayrıca, tek bir devletin uyuşturucu ile m¼cadelesine odaklanan çalışmaların aksine, bu çalışmanın amacı devletlerin uyuşturucu ile m¼cadelesini, aralarındaki benzerlik ve farklılıklara odaklanarak ilk defa karşılaştırılmal olarak ele almaktır. Bu sebeple, bu makale literat¼r¼deki önc¼l çalışmalardan ayrılmaktadır.

T¼RKİYE CUMHURİYETİ'NDE UYUŞTURUCU İLE M¼CADELE

T¼rkiye Cumhuriyeti, coğrafi konumu sebebiyle, kaynak ¼lkelere yakın olan ve uyuşturucu kaçakçılığı rotalarında transit ¼lke konumunda bir ¼lkedir. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra önemli bir sorun haline gelen uyuşturucu madde kaçakçılığı, g¼n¼m¼zde batıdan doğuya ve doğudan batıya olmak ¼zere çift taraflı gerçekleşmektedir. Bu kapsamda, T¼rkiye Cumhuriyeti'nin uyuşturucu ile m¼cadelesini etkileyen d¼rt adet uluslararası uyuşturucu rotası bulunmaktadır.

Rotalar

T¼rkiye Cumhuriyeti, coğrafi konumu sebebiyle, Altın Hilal (Afganistan, Pakistan, İran) ve Altın ¼gen (Burma, Laos, Tayland) uyuşturucu üretim ve t¼ketime bölgeleri ve Batı ¼lkelerinin ¼zerinde bulunduğu ve uyuşturucu kaçakçılığının en faal olduğu Balkan Rotası ¼zerinde bulunmaktadır (G¼mr¼kler Muhafaza Genel M¼d¼rl¼ę¼, 2023, s.6). 1980'li yıllardan itibaren G¼neybatı Asya'da ¼retilen uyuşturucu madde, Altın Hilal adı verilen coğrafyadan T¼rkiye'ye ve sonrasında da Avrupa'ya sevk edilmektedir. Balkanlarda ikiye ayrılan bu rotanın birisi Avusturya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan ¼zerinden geçerek Almanya'ya (Kuzey Kolu), diğeri ise T¼rkiye ve Yunanistan ¼zerinden (ve çoğunlukla deniz yolu kullanılarak) Batı Avrupa'ya (G¼ney Kolu) uzanmaktadır (G¼mr¼kler Muhafaza Genel M¼d¼rl¼ę¼, 2023, s.6). Bu rota ¼zerinde doğudan batıya doğal uyuşturucu taşınırken, batıdan doğuya ise sentetik ve kimyasal uyuşturucu taşınmaktadır.

T¼rkiye Cumhuriyeti'ni etkileyen ikinci uyuşturucu rotası ise Kuzey Karadeniz rotasıdır. Kuzey Karadeniz rotası T¼rkiye ¼zerinden geçmemesine karşın T¼rkiye tarafından ortaya çıkartılmış ve diğer ¼lkeler tarafından da yasa dışı uyuşturucu ticareti yapılan bir rota olarak kabul edilmiştir (Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼ Kaakılığla ve Organize Suçlarla M¼cadele Daire Başkanlığı, 2004, s.9). 1992 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla birlikte oluşan güvenlik sorunu ve boşluğu, bölgede gerçekleştirilen uyuşturucu

ticaretini (güvenli yol ilkesi gereği) artırmıştır. Balkan rotası üzerinde gerçekleştirilen yakalamalar ve teknik gelişmeler Kuzey Karadeniz rotasının önemini artırmıştır. Kuzey Karadeniz rotası, 20-22 Eylül 2000 tarihlerinde Almanya/Wiesbaden’de Alman Bundeskriminalamt (BKA) teşkilatı ev sahipliğinde düzenlenmiş olan toplantıda katılımcı devletler tarafından resmi olarak uyuşturucu güzergahı olarak kabul edilmiştir (Aydın, 2006).

Kuzey Karadeniz rotasından geçen uyuşturucu da Balkan rotasında olduğu gibi Afganistan kökenlidir ve rota kendi içerisinde iki kola ayrılmaktadır. Bunlardan ilki kuzey koludur. Kuzey kolu, Afganistan’dan başlayıp Orta Asya ülkelerini geçtikten sonra Rusya, Ukrayna, Belarus ve Polonya üzerinden Batı Avrupa ülkelerine ulaşmaktadır. İkinci kol ise Güney koludur. Güney kolu, yine Afganistan’dan başlayıp Azerbaycan üzerinden geçerek, önce Kafkas ülkelerine daha sonra da Rusya’ya ulaşmaktadır. Rusya ve Ukrayna üzerinden ise Batı Avrupa’ya taşınmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2001). Batı Avrupa noktası ise Balkan ve Kuzey Karadeniz rotalarının kesişim noktasıdır. Kuzey Karadeniz rotasından geçen uyuşturucu madde büyük ölçüde afyon ve türevleridir ve yine bu özelliği nedeniyle Balkan rotasına benzemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’ni etkileyen üçüncü uyuşturucu rotası Doğu Akdeniz rotasıdır. Diğer rotaların aksine, Doğu Akdeniz rotası büyük oranda hava ve deniz yoluyla uyuşturucu madde kaçakçılığına ev sahipliği yapmaktadır. Deniz yolu vasıtasıyla, Güney Batı Asya’da üretilen uyuşturucu maddeler ilk olarak Pakistan limanlarından Hint Okyanusuna, oradan ise Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı’na ve son olarak ise Kıbrıs’ın güneyinden (Akdeniz üzerinden) Avrupa ülkelerine taşınmaktadır (Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2023, s.4). Hava yolu taşımacılığı ise genellikle Pakistan çıkışlı olmak üzere Batı Avrupa varışlı şekilde gerçekleştirilmektedir (Steenkamp, 2024, p.4).

Türkiye Cumhuriyeti’ni etkileyen son uyuşturucu rotası ise Suriye rotasıdır. Suriye ve Irak’ta yaşanan savaşların ardından kamu düzeninin sağlanamaması, uyuşturucu madde ticaretinde Türkiye üzerinden geçen yeni bir rota oluşturmuştur. Uyuşturucu maddenin gerek üretimi gerekse ticaretini kolaylaştıran bu durum, Türkiye Cumhuriyeti için uyuşturucu madde ile mücadeleyi gerektiren bir başka güzergahın ortaya çıkmasına sebep vermiştir. Suriye ve Irak rotaları, Balkan Rotasını beslerken aynı zamanda, kamu düzeninin eksikliği sebebiyle, uyuşturucu madde üretimini de artırmıştır (Steenkamp, 2024, p.4).

Yasal Çerçeve

Türkiye Cumhuriyeti’nde uyuşturucu ile mücadelenin yasal çerçevesini anayasa, ilgili yasalar ve uluslararası antlaşmalar oluşturmaktadır. Bu kapsamda, uyuşturucu ile mücadele konusundaki en yetkili mercii Türkiye Cumhuriyeti Devletidir. Başka bir ifadeyle, devletin, Anayasa’nın (Kanun Numarası: 2709 ve

Kabul Tarihi: 18/10/1982) 58. maddesi uyarınca, vatandaşlarını uyuşturucunun zararlarından koruma görevi bulunmaktadır (Özmen, 2016, ss.58-59).

Anayasanın ilgili maddesine ek olarak, uyuşturucu ile m¼cadele Türk Ceza Kanunu içerisinde düzenlenmiştir. 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı kanunun 188, 190, 191, 192 ve 297 sayılı maddeleri uyuşturucu ile m¼cadelenin cezai çerçevesini oluşturmaktadır (T.C. Resmî Gazete, 2004). İlgili maddelerde, uyuşturucu maddelerin imali, bulundurulması ve ticareti gibi konular ve ceza hükümleri belirtilmektedir. Son olarak, uyuşturucu ile ilintili tarım ürünlerinden olan haşhaş ve kenevirin üretimi ise ayrıca 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ve 3298 sayılı Uyuşturucu Maddeler ile İlgili Kanun ile belirlenmiştir (T.C. Resmî Gazete, 1933).

Anayasa ve kanunlara ilave olarak, Türkiye Cumhuriyeti aynı zamanda uluslararası antlaşmalar aracılığıyla da uyuşturucu ile m¼cadele etmektedir. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti 1961 Tek Sözleşmesi ile daha sonra bu sözleşmenin yerini alan 1972 Protokolü, 1971 Psiko trop Maddeler Sözleşmesi, 1988 Birleşmiş Milletler (BM) Uyuşturucu ve Psiko trop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi de dahil olmak üzere birçok uluslararası antlaşmaya taraf ülke konumundadır. Bahsedilen uluslararası sözleşmelere ilave olarak, Türkiye Cumhuriyeti 28 ülke ile uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele kapsamında ikili sözleşme, anlaşma ve protokole imzacı ülkedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.).

Uyuşturucu ile Mücadele Politikaları

Türkiye Cumhuriyeti'nin uyuşturucuyla mücadele politikalarının temelini büyük oranda Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgeleri ve Eylem Planları oluşturmaktadır. Konu ile ilgili ilk politika belgesi 1997 yılında Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır (Azak, 2014, s.193). Ancak, ilgili politika belgesinde uyuşturucu ile mücadeleye dair bir eylem takvimi ve bütçeleme çalışması bulunmaması sebebiyle ilgili doküman tavsiye niteliğinde kalmıştır (Azak, 2014, s.193). İlerleyen yıllarda hizmete sunulan strateji belgeleri ve eylem planları ile bu eksiklik giderilmiştir ve daha bütüncül bir uyuşturucu ile mücadele politikası oluşturulmuş ve uygulanmaya başlanmıştır. Bahsedilen belgeler sırasıyla řu şekildedir: Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi (2006-2012) ve Eylem Planı (2007-2009), Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi'nin Uygulanması için Eylem Planı (2010-2012), Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi (2013-2018) ve Eylem Planı (2013-2015) ile Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi (2018-2023) ve Eylem Planı (2024-2028).

Bağımlılık Yüksek Kurulu tarafından hazırlanan bu belgelerin politika uygulama süreçleri ve takibi kurumların ilgili birimlerinde gerçekleştirilmektedir. Kurumlararası koordinasyonu ise Dışişleri Bakanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'nce (TUBİM) sağlanmaktadır (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi, 2009, s.9).

Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Eden Kurumlar

Uyuşturucu madde kaçakçılığının sınır ötesi bir kamu güvenliği sorunu haline gelmesi, kamu güvenliğinden sorumlu kurumların eşgüdüm içerisinde çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda, tekil olarak uyuşturucu ile mücadele görevine sahip kurumlar belirli aralıklarla müşterek olarak çalışmakta ve uyuşturucu ile mücadele operasyonları düzenlemektedir. Uyuşturucu ile mücadelenin kurumsal ekosistemini ise Ticaret ve İçişleri Bakanlıklarına bağlı kurumlar oluşturmaktadır.

Ticaret Bakanlığı uyuşturucu ile mücadele adli kolluk birimi bulunan iki Bakanlıktan birisidir ve Bakanlık bünyesindeki Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, gümrük bölgelerinde ve sınır kapılarında uyuşturucu kaçakçılığını engellemeye yönelik çalışmalar sürdürmektedir (Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2024, s.5). Bakanlığın, 18/09/2018 tarihli kararı ve 21/02/2019 onayı ile Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü'nün altında Narkotik Kısım Amirlikleri (NARKOKİM) kurulmuştur (Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2020, s.25). Adli kolluk yetkisi bulunan ve temel görevi uyuşturucu ile mücadele olan NARKOKİM, gümrük kapılarında ileri teknoloji tarama sistemleri, narkotik dedektör köpekler ve narkotik ve kimyasal madde tespit ve teşhis cihazları kullanmaktadır (Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2023, s.17). 2023 yılı itibarıyla, Merkez Teşkilatı'na ilave olarak taşra birimlerindeki NARKOKİM sayısı 31, personel sayısı ise 478'tir (Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2024, s.15). Aynı yıl içerisinde NARKOKİM ekipleri tarafından toplamda 11 ton 976 kilo uyuşturucu madde yakalanmıştır (Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, 2024, s.15).

İçişleri Bakanlığı Türkiye'de uyuşturucu ile mücadelede adli kolluk birimi olan bir diğer Bakanlıktır. Bünyesindeki, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK-Jandarma) ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın ilgili birimleri uyuşturucu ile mücadele faaliyetlerini yürütmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü uyuşturucu ile mücadelesine 12 Haziran 1937 tarih ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ile başlamıştır. 26 Temmuz 1969 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak 33 narkotik şube veya büro kurulması kararı alınmıştır. 3 Ocak 1980 tarihinde narkotik birimleri Kaçakçılık Daire Başkanlığı'na bağlanmıştır. 5 Haziran 2015 tarihinde ise Bakanlık Makam Onayı ile Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur. 17 Nisan 2017 tarihinde Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığının ismi Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Son olarak ise, 27 Şubat 2023 tarihinde Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı olarak yeniden yapılandırılmıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2025). Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı'nın sürdürdüğü istihbarat faaliyetlerine ve operasyonel çalışmalarına ilave olarak, uyuşturucu maddenin sokak düzeyinde ulaşılabilirliğini engellemek amacı ile 2014 yılında NARKOTİM projesi hayata geçirilmiş ve 2018 yılı itibarıyla 81 ilde NARKOTİM birimleri kurulmuştur (Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2023, s.42).

Jandarma da EGM gibi İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak uyuşturucu ile mücadelede eden kolluk kuvvetlerinden birisidir. Asayişin sağlanması konusunda Jandarma, EGM'nün yetki alanı dışında kalan bölgelerde görev yapmaktadır. Uyuşturucu madde arzına yönelik yürüttüğü istihbarat ve kolluk faaliyetlerine ilaveten, bünyesinde Narkotik Madde Analiz Şube Müdürlüğü kurulmuştur. 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik hükümleri doğrultusunda narkotik madde yakalanmasında ele geçirilen maddelerin menşinin tayin edilmesi, araştırılması ve analizinin gerçekleştirilmesi ve buna ek olarak yakalanan maddelerin ilgili mevzuat gereğince belirtilen şart ve ortamlarda saklanması ve saklama süresi bitiminde imha edilmesi de bu birimin görevleri arasında bulunmaktadır (Jandarma Genel Komutanlığı, 2024, s.50).

İçişleri Bakanlığı bünyesinde uyuşturucu ile mücadele eden son kolluk birimi ise Sahil Güvenlik Komutanlığı'dır. 2692 sayılı Kanun'un verdiği yetki çerçevesinde denizler aracılığıyla yapılan uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele eden kurumdur. Özellikle, Doğu Akdeniz rotası üzerinde gerçekleşen faaliyetlere yönelik çalışmalar yapan Sahil Güvenlik Komutanlığı 2023 yılı içerisinde 26 farklı operasyon düzenlemiş ve toplamda 57.798,85 gram esrar, 43.013 adet captagon, 20.000 adet ecstasy, 122,47 gram skunk, 12,8 gram bonzai, 51.757 gram kokain ve 155,60 gram metamfetamin ele geçirmiştir (Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2024, s.49).

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE

ABD, Meksika'ya sınırı olması sebebiyle uyuşturucu kaçakçılığı rotalarında hedef ülke konumundadır. Bu sebeple uyuşturucu madde kaçakçılığı ABD'yi özellikle ekonomi ve güvenlik alanlarında önemli ölçüde etkilemektedir. Bir başka ifadeyle, Güney Amerika menşeli uyuşturucu maddenin Amerikan pazarında satılmasının ekonomik etkilerinin yanı sıra Meksika başta olmak üzere Kolombiya ve diğer bölge ülkelerindeki güvenlik sorunları ABD'nin sınır ve bölgesel güvenliği üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu bağlamda, ABD'yi etkileyen altı ana uyuşturucu rotası önem arz etmektedir.

Rotalar

Türkiye Cumhuriyeti'ni de etkileyen rotalar olan Balkan rotası, Doğu Akdeniz rotası ve Kuzey Karadeniz rotası, ABD'yi etkileyen rotalardan ilk üçünü oluşturmaktadır. Balkan rotası Altın Hilal ve Altın Üçgen bölgelerinde üretilen eroinin, Doğu Akdeniz rotası Lübnan'da üretilen sentetik uyuşturucunun ve Kuzey Karadeniz rotası ise Türki cumhuriyetler menşeli uyuşturucu maddenin ABD'ye ulaştırılmasında kullanılmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 1999, s.3). Üç rota içinde ABD hedef ülke ve ana pazar konumunda bulunmaktadır.

ABD'yi etkileyen diğer üç uyuşturucu rotası ise bölgesel rotalardan oluşmaktadır. Bu rotalardan ilki Guatemala rotasıdır. Guatemala rotası, 1970'li yıllardan 1990'lı yıllara kadar olan süreçte, Kolombiyalı ve Meksikalı uyuşturucu kaçakçıları tarafından kullanılan en aktif rota olmuştur (Fuentes ve Hernandez, 2023, s.6). Bahsedilen zaman aralığında bir transfer koridoru olarak kullanılan Guatemala'da 1990'lı yılların sonlarından itibaren uyuşturucu madde üretimi de gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak 1990'lı yılların sonlarında ABD'ye gerçekleştirilen kokain sevkiyatının %95'i bu rota üzerinden yapılmıştır (Fuentes ve Hernandez, 2023, s.8). Ülkedeki kamu düzeni zafiyeti, günümüzde dahi ABD'nin uyuşturucu ile mücadele politikalarını olumsuz yönde etkilemektedir.

ABD'yi etkileyen bir diğer uyuşturucu rotası Karayip Denizi rotasıdır. Bu rota, direkt olarak Florida'ya yapılan uyuşturucu kaçakçılığı için kullanılmaktadır (Durán-Martínez, 2017, s.2). Karayip Denizi rotası üzerinde icra edilen uyuşturucu madde kaçakçılığı deniz ve hava yolu ile gerçekleşmektedir. Deniz yolu ile gerçekleştirilen uyuşturucu madde kaçakçılığının ana pazarı Florida olurken, havayolu ile gerçekleştirilen kaçakçılıkta Miami bir dağıtım hattı olarak kullanılmaktadır (Kenney, 2007, s.2). ABD'nin, Miami merkezli uyuşturucu ile mücadele faaliyetlerinin, Meksikalı ve Kolombiyalı uyuşturucu kaçakçıları iş birliğine yönelttiği bilinmektedir.

ABD'yi olumsuz anlamda en çok etkileyen ve günümüzdeki en aktif güzergâh olma özelliği taşıyan rota ise Latin Amerika rotasıdır. Bu rota üzerinde Kolombiya ve Meksika bulunmaktadır. Tarihsel süreçte uyuşturucu madde kaçakçılığı ile en çok ilişkilendirilen ülke olan Kolombiya menşeli karteller, 1980'li yıllardan itibaren Amerikan pazarındaki nüfuzlarını giderek artırmışlardır. Uyuşturucu kaçakçılığını makro düzeyde gerçekleştiren ilk büyük oluşumlar olan Kolombiya kökenli Medellin ve Cali kartelleri Drug Enforcement Administration (DEA)'in faaliyetleri sayesinde gücünü yitirmiştir. Ancak, çok kısa bir süre içerisinde bu oluşumların yerini Meksika menşeli Sinaloa ve Gulf kartelleri doldurmuş ve Latin Amerika rotası üzerinde uyuşturucu madde kaçakçılığına devam etmiştir (Fuentes ve Hernandez, 2023, s.6). Bu değişimin bir sonucu olarak 2000'li yılların başlarından itibaren uyuşturucu madde deniz yolu ile Kolombiya'dan Guatemala ve Honduras kıyılarına, oradan kara yolu ile Meksika'ya ve son olarak hava yolu ile ABD'ye taşınmaya başlanmıştır (Fuentes ve Hernandez, 2023, s.6). Latin Amerika rotasında bulunan bir diğer ülke olan Meksika ise başlangıçta transit ülke konumunda yer almıştır. İlerleyen yıllarda suç örgütlerinin ekim, işleme, taşıma, pazarlama ve tüketim süreçlerini kontrol eden yapılara dönüşmesi sebebiyle Meksika bu rotada hem kaynak hem de transit ülke konumuna gelmiştir.

Yasal Çerçeve

ABD'de uyuşturucu ile mücadelenin yasal çerçevesini 21 Sayılı Kontrollü Maddeler Kanunu (Controlled Substances Act - CSA) oluşturmaktadır. İlaveten, uyuşturucu ile mücadele konusunda ABD'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalar

da mevcuttur. Daha net bir ifade ile, ABD’de uyuşturucu ile m¼cadele Kontroll¼ Maddeler Kanunu’nun, Uyuşturucu Kullanımını Önleme ve Kontrol başlıklı 13. b¼l¼m¼n¼n 841 ve 865. maddeleri arasında d¼zenlenmektedir.

İlgili kanunun 841. maddesinde, uyuşturucu maddenin (849, 859, 860 ve 861. maddelerde belirtilen istisnalar dışında) ¼retimi, dağıtımı ve bulundurulması ile ilgili cezalar belirtilmektedir. 842. maddede bulundurmalar ile ilgili kotalar belirlenmiş olup, 843. maddede sağlık alanında kullanılan uyuşturucu maddenin bulundurulması ve yanlış beyandan oluşacak cezai sorumluluklar listelenmektedir. 844. maddede k¼¼¼k miktarlarda bulundurmanın cezai karşılığı belirtilmekte ve ilaveten narkotik su¼, bu maddede tanımlanmaktadır. 845. ile 862. maddeler arasında ise uyuşturucu ile ilgili ek cezalar a¼ıklanmaktadır. İlaveten, 852. maddede ABD’nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalar olan Uyuşturucu Maddeler Tek S¼zleřmesi ve Psikotrop Maddeler S¼zleřmesi’nin i¼ hukuka uygulanış bi¼imi etraflıca a¼ıklanmaktadır (Drug Enforcement Administration, t.y.a.).

Uyuşturucu ile M¼cadele Politikaları

ABD uyuşturucu ile m¼cadelede bir¼ok farklı y¼ntem ve ara¼la m¼cadele politikalarını s¼rd¼rmektedir. ABD’de uyuşturucu ile m¼cadele konusunda yetki karmaşası bulunmamaktadır. Önleyici ya da m¼cadele politikalarında g¼rev alan kurumlar ve bu kurumların g¼revleri ve yetkileri a¼ık¼a tanımlanmaktadır. Bu kapsamda hem devlet organizasyonu i¼erisinde hem de sivil toplum ¼rg¼tleri aracılığı ile bir¼ok m¼cadele programı desteklenmektedir. Buna ilave olarak, s¼z konusu m¼cadele politikaları i¼in finansal destek sağlanmaktadır. Bunlar sırası ile; uyuşturucu mahkemeleri, tarama ve kısmi m¼dahale, rastgele ¼đrenci uyuşturucu testi, topluluklar i¼in finansal destekleme programları, tedaviye erişim programı ve National Institute on Drug Abuse (NIDA – Ulusal Uyuşturucu Bağımlılığı Enstit¼s¼)’dir (Su¼in, 2008).

Uyuşturucu mahkemeleri ilk olarak 1989 yılında Florida’da faaliyetlerine başlamıştır. Rastgele ¼đrenci uyuşturucu testi, tamamlayıcı tedavi (tahliye sonrası yardım), artırılmış yaptırımların t¼m¼n¼ kullanarak g¼revini yerine getirmektedir. Uyuşturucu mahkemelerinin ¼nemi, sivil toplum ¼rg¼tlerinden ayrı olarak, adalet sisteminin zorlayıcı g¼c¼nden faydalanmasıdır. Uyuşturucu mahkemeleri ¼ođunlukla yerel d¼zeyde hizmet vermektedir ve hukuki s¼re¼lerin yanı sıra sosyal ve kamu hizmetlerini ve bunun yanı sıra eğitim, barınma, ruh sağlığı ve meslek eğitimini de d¼zenlemektedir (Su¼in, 2008).

ABD’nin bir başka ¼nleyici politikası tarama ve kısmi m¼dahaledir. Federal H¼k¼met, madde bağımlılığı sorun haline gelmeden ¼nce teşhis ve bağımlılık tedavisi i¼in ulusal sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadır. Bu kapsamda Tarama, Kısmi M¼dahale, Sevk ve Tedavi (Screening, Brief Intervention, Referral ve Treatment - SBIRT) başlıklı bir program uygulamaya konulmuştur (Su¼in, 2008).

Rastgele ¼đrenci Uyuşturucu Testi programı mevcut madde bağımlılığını ¼nlemek ve tedavi etmek i¼in kullanılmaktadır. ABD’de binin ¼zerinde okulda bu

program uygulanmaktadır. Ayrıca, ABD’de birçok üniversiteye başvuru koşulları arasında bu testin yapılması bulunmaktadır.

Topluluklar için finansal destekleme programları, uyuşturucu ile mücadelede kullanılan bir başka mücadele yöntemini oluşturmaktadır. ABD, 1997’den bu yana sayısı 700’ün üzerinde olan Uyuşturucudan Arındırılmış Topluluklar (Drug-Free Communities - DFC)’a faaliyetleri için fon sağlamaktadır. Beyaz Saray Ulusal Uyuşturucu Kontrol Politikası, Madde Kullanımı ve Ulusal Ruh Sağlığı Danışma Hizmetleri ile DFC programını iş birliği yapmaya teşvik etmektedir. DFC, yerel düzeyde madde kullanımına dair sorunları belirlemekte ve bunlara çözüm aramaktadır. Buna ilave olarak, çözüm üretmeleri için DFC tarafından yerel partner kuruluşlara fon sağlanmaktadır. DFC koalisyonları, yerel düzeyde gençlerin madde kullanımına ilişkin bilgi toplamakta ve analizler yaparak rapor etmektedir. Bu rapor DFC koalisyonlarının stratejik bir parçası olmaktadır (Suçin, 2008).

Tedaviye Erişim (Access to Recovery) ise 2008’de başlatılan tedavi hizmeti sağlama programıdır. Bu programın amacı, kaliteli madde bağımlılık klinikleri aracılığıyla iyileşmeye erişimi kolaylaştırıp, farklı tedavi yöntemlerini genişletmektir (Suçin, 2008).

Son olarak, ABD’nin uyuşturucu ile mücadelesinde rol alan diğer bir kurum NIDA’dır. Halk sağlığı madde bağımlılığı sistemi olan ve ABD tarafından hibe ile desteklenen NIDA, 1976’dan bu yana faaliyet göstermektedir ve ABD’nin metropoliten bölgelerindeki büyük çoğunluğu temsil eden bir ağıdır. NIDA’nın görevi, madde kullanımındaki trendleri izleyerek yeni uyuşturucu türleri veya formlarını tespit etmek, madde kullanımı ile ilgili yerel bir perspektif sunmak, düzenli yayınlarla güncel bulguları paylaşmak ve yeni madde kullanımı eğilimleri ile sorunları yerel ve ulusal düzeyde tartışmak için forumlar düzenlemektir (Suçin, 2008).

Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Eden Kurumlar

İkinci Dünya Savaşı sonrası artan bağımlı nüfus sebebiyle ABD’de uyuşturucu ile mücadele süreci hız kazanmıştır. Buna ilave olarak, ABD’nin kokainin yetiştirildiği coğrafyaya yakınlığı sebebiyle hedef ülke konumunda olması, uyuşturucu ile mücadele sürecinin etkin bir biçimde sürdürülmesini zorunlu kılmıştır. ABD’de de uyuşturucu ile mücadele eden üç kolluk birimi bulunmaktadır. Bunlar; ABD Adalet Bakanlığı’na bağlı olarak görev yapan Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation - FBI) ile Uyuşturucu ile Mücadele İdaresi (DEA) ve İç Güvenlik Bakanlığı’na bağlı olan Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Teşkilatı (Immigration and Customs Enforcement - ICE)’dir.

FBI, Kontrollü Maddeler Yasası gereğince ABD’de uyuşturucu ile mücadele eden üç adli kolluk biriminden birisidir. FBI, 1908 yılında Soruşturma Bürosu (Bureau of Investigation - BOI) ismiyle kurulmuştur (Mueller vd., 2008, s.4) ve 1932 yılına kadar çoğunlukla kaçakçılık ve suç ile mücadele etmiştir. 1933 yılında

kurumun adı Federal Soruşturma B¼rosu olarak değiştirilmiş ve Adalet Bakanlığı'na bağlanmıştır (Federation of American Scientists, 2003).

Kurulduğu g¼nden itibaren ABD ulusal g¼venlięi bakımından önemli bir kurum olan FBI'ın g¼revleri tarihsel s¼reç içerisinde ulusal tehditler açısından değişiklik g¼stermektedir (Ateş, 2023, s.63). FBI'ın yetkili olduğu uyuşturucu ile m¼cadele konusu ter¼rizm, karşı istihbarat ve ulus¼tesi örg¼tl¼ suç konularını da içerisinde barındırmaktadır (Ateş, 2023, s.63). ABD'de FBI'ın temel g¼rev alanının i g¼venlik olması sebebiyle bu konular kapsamında uyuşturucu ile m¼cadele etmektedir. Buna ilave olarak kurum, uyuşturucu kaçakçılığı konusunu ulus¼tesi organize suç bakımından da ele almaktadır.

Ulus ötesi organize suç (Transnational Organized Crime - TOC) grupları, kısımen ya da tamamen yasadışı yollarla faaliyet g¼steren gruplardır. S¼z konusu grupların işlediği suçlar arasında uyuşturucu kaçakçılığı da bulunmaktadır. Bu bağlamda FBI, uyuşturucu ile m¼cadele konusunda ulus¼tesi organize suç gruplarını Afrika, Asya, Balkanlar, İtalya, Orta Doğu, Avrasya ve Batı Yarımk¼re olmak üzere yedi coğrafi b¼lgeye ayırarak incelemektedir. Buna ilave olarak, Adalet Bakanlığı'nın En Önemli Uluslararası Suç Örg¼tleri Hedef Listesi'nde yer alacak TOC gruplarının seçildiği toplantılara katılmak da FBI'ın g¼revleri arasında yer almaktadır (Federal Bureau of Investigation, t.y.).

DEA, ABD'de Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan bir diğer kolluk birimidir. DEA ve İstihbarat Ofisi uyuşturucu ile m¼cadele kapsamında 1973 yılında 2 Numaralı Başkanlık Yeniden Yapılandırma Planı ile kurulmuştur (Van Puyvelde, 2016, s.891). 16 Ekim 1973'te Senato H¼k¼met Operasyonları Komitesi'nin yayınladığı raporda DEA'in kurulma nedenleri şöyle sıralamaktadır:

1. Federal uyuşturucu yasalarının uygulanmasını zayıflatan kurumlar arası, özellikle Bureau of Narcotics and Dangerous Drugs (BNDD) ve G¼mr¼k Servisi arasındaki rekabeti sonlandırmak.
2. Federal uyuşturucu ile m¼cadele çabalarını eyalet, yerel makamlar ve yabancı kolluk kuvvetleri ile koordine etmek.
3. Uyuşturucu ile m¼cadelede özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili istihbarat toplamak (Drug Enforcement Administration, t.y.d.).

DEA İstihbarat Ofisi yine aynı planla 1 Temmuz 1973'te kurulmuştur. İstihbarat Ofisi'nin kuruluş amacı, suç şebekelerinin operasyonlarını değerlendirmek, yeni kaçakçılık faaliyetlerini tahmin etmek, uyuşturucu kaçakçılığını sistematik bir biçimde engellemek, uzun vadeli uyuşturucu stratejileri ve politikaları ile ilgili doğru bilgi toplamaktır. Bu doğrultuda DEA uyuşturucu istihbaratını üç ayrı başlıkta incelemektedir. Bunlar; taktik istihbarat, operasyonel istihbarat ve stratejik istihbarattır (Drug Enforcement Administration, t.y.c.).

DEA İstihbarat Ofisi 1970'li ve 1980'li yıllarda Güney Amerika içerisinde yer alan Meksika ve Kolombiya'da önemli faaliyetlerde bulunmuştur (Kenney,

2007, s.215). Yapılan operasyonların başarılı olması neticesinde İstihbarat Ofisi 1992 yılında büro seviyesinden daire seviyesine yükseltilmiştir (Ateş, 2023, s.62). 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından ABD'nin ulusal güvenlik politikaları büyük bir dönüşüm geçirmiştir. DEA İstihbarat Ofisi de bu süreçte önemli bir değişim yaşamış ve uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütleri arasındaki bağlantıları araştırmaya yönelmiştir. Bu çerçevede özellikle Afganistan'da Taliban ve El Kaide gibi grupların uyuşturucu ticaretinden sağladıkları finansmanı kesmek amacıyla operasyonlar yürütülmüştür (United States Congressional Research Service, 2023, s.42).

2006 yılında ABD Ulusal İstihbarat Direktörlüğü (Director of National Intelligence - DNI) ve Adalet Bakanlığı Başsavcılığı tarafından imzalanan bir mutabakat ile DEA İstihbarat Ofisi, resmi olarak Amerikan İstihbarat Topluluğunun bir parçası hâline gelmiştir (United States Department of Justice, 2019, s.95). Bu gelişme, DEA'nın diğer istihbarat kurumlarıyla daha koordineli çalışmasını sağlamış ve veri paylaşım süreçlerini hızlandırmıştır. Özellikle Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal İstihbarat Merkezi (NDIC) gibi kuruluşlarla iş birliği yapılarak uluslararası uyuşturucu ticaretiyle mücadele stratejileri geliştirilmiştir. Bu sebeple DEA İstihbarat Ofisi, uyuşturucu ile mücadele sürecinde yurt içinde ve yurtdışında aktif olarak faaliyet gösteren en önemli istihbarat örgütlerinden birisi olmaktadır.

ABD'nin Güneybatı sınırında uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinin artmasının bir sonucu olarak, 1973 yılından itibaren, BNDD ve Gümrük, FBI ve Federal Havacılık İdaresi (Federal Aviation Administration - FAA) uyuşturucu madde kaçakçılığı konusunda istihbarat faaliyetleri yürütmeye başlamıştır. 1974 yılında Adalet Bakanlığı, BNDD'nin "Güvenli Bir Sınır: ABD Adalet Bakanlığı'nı Etkileyen Sorunların Analizi" başlıklı raporunu Yönetim ve Bütçe Ofisine sunmuştur. Sunulan raporda söz konusu kaçakçılık faaliyetleri ile ilgili bilgileri toplamak ve yaymak için bir istihbarat merkezinin kurulması önerilmiştir. Sonuç olarak, 1974'te El Paso İstihbarat Merkezi (El Paso Intelligence Center - EPIC), ulusal ölçekte federal, yerel ve eyalet kolluk kuvvetlerine taktik istihbarat sağlamak amacı ile kurulmuştur (Drug Enforcement Administration, t.y.b.).

İç Güvenlik Bakanlığı, uyuşturucu ile mücadelede adli kolluk birimi olan diğer bakanlıktır. Bakanlık uyuşturucu ile mücadele sürecini Adalet Bakanlığı ile koordineli olarak sürdürmektedir. Bu kapsamda, uyuşturucu ile mücadele eden bir diğer federal kolluk birimi olan ICE ABD İç Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapmaktadır.

11 Eylül saldırıları, ABD'nin iç güvenlik politikalarında köklü değişikliklere yol açmış ve 2002 yılında İç Güvenlik Bakanlığı'nın kurulmasıyla birlikte, göçmenlik ve gümrük güvenliği alanlarında yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Bu bağlamda ICE, 2003 yılında, Göçmenlik ve Vatandaşlık Hizmetleri (Immigration and Naturalization Service - INS) ile Gümrük Hizmetleri'nin (U.S. Customs Service) birleşimi sonucunda kurulmuştur (United States Department of Homeland Security, 2003). Kuruluş amacı, ABD'ye yasa dışı yollarla giren kişilerin tespit edilmesi ve sınır dışı edilmesi süreçlerinin hızlandırılmasıdır. Bunun yanı sıra, uluslararası suç

rg¼tleriyle m¼cadele, insan kaçakçılığı ve sahtecilik gibi konular da ICE'in görev alanına dahil edilmiştir (Ngai, 2014, s.198).

ICE, iki temel operasyonel birim altında faaliyet göstermektedir. Bunlardan ilki, Göçmen Uygulama ve Geri Gönderme Operasyonları (Enforcement and Removal Operations – ERO)'dır. ERO, yasa dışı göçmenlerin tespiti, gözaltına alınması ve sınır dışı edilmesi s¼relerini y¼r¼tmektedir. Ajansın en tartışmalı operasyonları genellikle bu birim aracılığıyla gerçekleşmektedir (United States Immigration and Customs Enforcement, 2022). İkincisi ise İç Güvenlik Soruşturmaları (Homeland Security Investigations - HSI)'dir. HSI, sınır ötesi suçlarla m¼cadeleye odaklanan birimdir. İnsan kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti, kara para aklama ve fikri m¼lkiyet ihlalleri gibi konulara odaklanmaktadır (Bjelopera, 2015, s.2).

ICE, ABD'nin uyuşturucu kaçakçılığına karşı y¼r¼tt¼ę¼ m¼cadelede kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle uluslararası suç rg¼tlerine karşı y¼r¼t¼len operasyonlarda etkili bir Şekilde alışmaktadır. Ancak birimin faaliyetleri, insan hakları ihlalleri ve sınırlı kaynaklar gibi bazı zorluklarla karşı karşıyadır. Gelecekte, ICE'in teknolojik yenilikleri benimsemesi ve uluslararası iş birliklerini g¼lendirmesinin, uyuşturucu ile m¼cadelenin daha etkili hale gelmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

UYUşTURUCU İLE M¼CADELE VE İSTİHBARAT: G¼MR¼K MUHAFAZA TEŞKİLATI VE DEA

Makalenin bu bl¼m¼nde uyuşturucu ile m¼cadelede istihbaratın nemi, G¼mr¼k Muhafaza Teşkilatı'nın ve DEA'nın uyuşturucu ile m¼cadele s¼recindeki istihbarat faaliyetleri ve görev esnasındaki yetkileri karşılaştırmalı bir biçimde analiz edilmektedir. Uyuşturucu ile m¼cadele d¼nya genelinde b¼y¼yen k¼resel bir sorun haline gelmiştir. Bu sebeple uyuşturucu ile m¼cadele için yeni istihbarat birimlerinin oluşturulması gerekliliği doğmuştur. İstihbarat sadece suç işlendikten sonra delil toplamak ile sınırlı olmayan, suçun işlenmesini engelleme, suç ağlarını deşifre etme ve suç tehditlerini önceden tespit etme amacı olan proaktif bir araçtır (European Monitoring Centre for Drugs & Drug Addiction ve Europol, 2024, s.32). Uyuşturucu kaaklığının genellikle uluslararası bağlantılara sahip karmaşık yapılar tarafından y¼r¼t¼lmesi sebebiyle uluslararası istihbarat paylaşımı b¼y¼k l¼de önem arz etmektedir (United Nations Office on Drugs and Crime, 2021, s.11). Özellikle limanlarda, sınır kapılarında ve havalimanlarında yapılan istihbarata dayalı operasyonlar, b¼y¼k ölçekli uyuşturucu sevkiyatlarının engellenmesinde aktif rol oynamaktadır (G¼mr¼kler Muhafaza Genel M¼d¼rl¼ę¼, 2023, s.17). Ayrıca, dijital platformların suç rg¼tleri tarafından iletişim ve para transferi için yoğun Şekilde kullanıldığı g¼n¼m¼zde, siber istihbarat da giderek daha önemli hale gelmiştir (European Monitoring Centre for Drugs & Drug Addiction ve Europol, 2024, s.17). Bu bağlamda, istihbarat birimlerinin teknolojik altyapılarının g¼lendirilmesi,

personelin uzmanlık düzeyinin artırılması ve uluslararası veri paylaşım ağlarına etkin katılımı kaçınılmazdır.

Bu duruma istinaden Ticaret Bakanlığı, Birinci 100 Günlük Eylem Planı kapsamında belirlenen “Uyuşturucu ile Daha Etkin Mücadele” hedefine yönelik olarak, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi’ni kurmuştur. Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi’nin alt birimi olan NARKOKİM birimleri sınır kapıları, ticaret merkezleri ve limanlarda faaliyet göstererek uyuşturucu kaçakçılığını engellemektedir (Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu, t.y.). NARKOKİM, teknolojik ve istihbari yöntemlerle yasa dışı ticareti önlemekte kritik bir rol oynamaktadır. Gelişen dijital gözetim ve analiz teknikleri sayesinde, sınır ötesi tehditlere karşı etkin bir savunma mekanizması oluşturulmuştur.

Gümrük istihbarat birimlerinin görevi, kaçakçılıkla ilgili her türlü bilgiyi toplamak, risk analizleri yapmak, yasa dışı ticaretin önlenmesi amacı ile stratejiler geliştirmek ve diğer güvenlik birimleri ile iş birliği içerisinde çalışmaktır. Buna ilave olarak yasa dışı faaliyetleri tespit ederek rapor hazırlamak ve ilgili mercilere sunmak da Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Yönetmeliği gereğince bu birimin görevleri arasındadır (T.C. Resmî Gazete, 2022). 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu gereğince gümrük istihbarat birimleri kamu ve özel kuruluşlardan bilgi isteme, gelen ihbarları değerlendirme, gerekli durumlarda gizli soruşturma yürütme, şüpheli bulunan kişi, araç ve kargoları teknik takip ile izleme ile yetkili makamların onayı ile arama ve el koyma yetkisine sahiptir (T.C. Resmî Gazete, 2007).

Kaçakçılığın önlenmesi amacıyla X-ray tarama sistemleri, narkotik tespit cihazları ve insansız hava araçları (İHA) gibi ileri teknolojiler NARKOKİM tarafından kullanılmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı, 2023). Gümrük istihbaratı ulusal istihbarat paylaşımının yanı sıra uluslararası alanda da ortak çalışmalar yapmaktadır. Uluslararası istihbarat paylaşımı kapsamında INTERPOL, EUROPOL ve WCO gibi uluslararası gümrük ve kolluk kuvvetleriyle ortak çalışmalar gerçekleştirilmektedir (World Customs Organization, 2022). Sonuç olarak, gümrük istihbaratı istihbarat faaliyetleri bakımından sınır güvenliği ve sınırda yapılan uyuşturucu ile mücadele içerisinde yer almaktadır.

1973 yılında ABD başkanı Richard Nixon tarafından kurulan DEA ise hem ulusal hem de uluslararası alanda uyuşturucu kaçakçılığı ve buna bağlı suçlarla mücadelede kritik rol oynamaktadır. DEA, bu görevini yerine getirirken hem ABD içindeki federal ve yerel kurumlarla hem de yabancı ülkelerdeki güvenlik ve istihbarat teşkilatlarıyla yakın iş birliği içerisinde çalışmaktadır. DEA’nın istihbarat birimlerinden biri olan EPIC (El Paso Intelligence Center), bu küresel mücadelede merkezi bir role sahiptir. EPIC, 1974 yılında kurulmuş ve ABD’nin güney sınırlarında ve uluslararası uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede kritik bir istihbarat paylaşım merkezi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. EPIC, DEA’nın en önemli istihbarat analiz merkezlerinden biri olarak, uyuşturucu kaçakçılığını, insan

ticaretini, kara para aklamayı ve diğer organize suçları engellemek amacıyla veri toplamaktadır (Drug Enforcement Administration, 2024). EPIC, federal, eyalet ve yerel güvenlik güçlerinin yanı sıra yabancı ÷lkelerle de sıkı bir iş birliği yaparak uyuşturucu ticaretini küresel ölçekte hedef almaktadır.

EPIC, sadece ABD'nin uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelesini değil, aynı zamanda diğer ÷lkelerin de bu mücadelenin bir parçası olmalarını teşvik etmektedir. Özellikle, insan kaynaklı istihbarat (HUMINT) ve sinyal istihbaratı (SIGINT) gibi teknik istihbarat türlerinin etkin şekilde kullanılması, EPIC'in doğru veriye dayalı analizler yapabilmesine olanak tanımaktadır (Van Puyvelde, 2016, s.893). EPIC, uluslararası alanda çok sayıda güvenlik teşkilatıyla iş birliği yaparak uyuşturucu ticaretini hedef alan operasyonel süreçlerin daha verimli ve hızlı bir şekilde yürütülmesini sağlar.

DEA'nın ve EPIC'in, dijital platformlarda uyuşturucu ticaretini izleme yetenekleri de büyük bir öneme sahiptir. Özellikle dark web (karanlık ađ) üzerinden yapılan uyuşturucu satışı ve kripto para transferleri gibi yeni nesil suçlara karşı EPIC, siber istihbarat kullanarak bu faaliyetleri tespit etmektedir (European Monitoring Centre for Drugs & Drug Addiction ve Europol, 2024, s.17). Sonuç olarak, DEA'in gerçekleştirdiği istihbarat faaliyetleri çok uluslu suç örgütlerinin karmaşık yapılarının çözülmesinde ve uyuşturucu ticaretinin finansal boyutunun ortaya çıkarılmasında kilit rol oynamaktadır.

Uyuşturucu ile mücadelede iki farklı ÷lkeye ait birimler olan DEA ve Gümrük Muhafaza Teşkilatı bu süreçte aktif ve önemli roller oynamaktadır. Gümrük istihbaratı, daha çok sınır geçişlerinde mal ve kişi hareketlerini kontrol ederek kaçakçılığın ve yasa dışı ticaretin önlenmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda gümrük istihbaratı, risk analizleri, ticaret verilerinin takibi ve teknolojik denetim sistemleri (örneğin X-ray cihazları, biyometrik tarama sistemleri) gibi araçlarla çalışmaktadır (Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu, t.y.). Buna karşın DEA, uyuşturucu ticaretini önlemeye yönelik daha operasyonel ve saha temelli bir yapılanmadır. DEA, gizli muhbirler, teknik takip araçları ve uluslararası istihbarat paylaşımı gibi yöntemlerle uyuşturucu kartelleri ve suç örgütlerini hedef almaktadır (Drug Enforcement Administration, t.y.c.). Gümrük istihbaratı daha çok ekonomik güvenliğe ve ticaret düzenine odaklanırken, DEA istihbaratı suç ağlarının yapısını çözerek örgütlü suçlarla doğrudan mücadele etmektedir. Her iki kurum, farklı uzmanlık alanlarına sahip olsalar da uluslararası işbirliği içerisinde çalışmakta ve güvenlik politikalarına katkı sağlamaktadır.

SONUÇ

Uyuşturucu ile mücadele hem Türkiye hem de ABD için önemli bir toplumsal ve güvenlik sorunudur. Bu çalışma kapsamında iki ÷lkenin uyuşturucu ile mücadele süreçleri incelenmiş, yasa yapım süreçleri, uygulanan politikalar ve kamu kurumlarının rolü detaylandırılmıştır. İki ÷lke arasında mücadele stratejilerinde

belirgin farklılıklar bulunduğu gibi, ortak noktalar olduğu da tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen araştırma neticesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin sınır güvenliği temelli bir yaklaşım izlediği, ABD'nin ise proaktif ve daha bütüncül bir mücadele politikası izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye, coğrafi konumu gereği uluslararası uyuşturucu ticaretinin önemli geçiş noktalarından biri olması nedeniyle, güvenlik temelli bir yaklaşımı benimsemektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Gümrük Muhafaza birimleri, uyuşturucu kaçakçılığına karşı yoğun operasyonlar düzenlemekte, sınır güvenliği önlemleri artırılmaktadır. Özellikle İran ve Afganistan gibi uyuşturucu üretiminin yoğun olduğu bölgelere olan coğrafi yakınlığı nedeniyle Türkiye, transit güzergâhların kontrolü konusunda büyük bir sorumluluk üstlenmektedir. Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı öncülüğünde gerçekleştirilen operasyonlar, uluslararası iş birlikleriyle desteklenmektedir. Türkiye'nin, bölgesel düzeyde Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi (SELEC) ile aktif iş birliği yapması, uyuşturucu ticaretine yönelik uluslararası istihbarat ve operasyonel faaliyetleri güçlendirmektedir. SELEC bünyesinde yürütülen ortak operasyonlar, bölgesel iş birliğini artırarak sınır ötesi uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede Türkiye'nin etkin rol almasını sağlamaktadır. Ayrıca, Türkiye'de uyuşturucu ile mücadelede önleme ve rehabilitasyon süreçleri Yeşilay, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) ve Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (ÇEMATEM) gibi kurumlar aracılığıyla yürütülmektedir. Türkiye, 2014 yılında oluşturduğu Uyuşturucuyla Mücadele Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile bu mücadelede daha koordineli ve çok yönlü bir yaklaşımı benimsemiştir. Türkiye, uluslararası düzeyde Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile iş birliği yapmakta ve 1988 tarihli BM Uyuşturucu Maddelere Karşı Sözleşme'ye taraf olarak uyuşturucu ile mücadelede uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmektedir. Ayrıca, Türkiye ve ABD arasında 1995 yılında imzalanan "Uyuşturucu ile Mücadele İş Birliği Anlaşması" kapsamında ortak operasyonlar ve bilgi paylaşımı gerçekleştirilmektedir.

ABD ise uyuşturucu ile mücadelede tarihsel olarak hem güvenlik hem de halk sağlığı odaklı politikaları benimsemiştir. 1970'lerde başlayan "Uyuşturucuya Karşı Savaş" politikası kapsamında sert yasalar çıkarılmış, ancak bu politikaların özellikle azınlık topluluklarını orantısız şekilde etkilediği yönünde eleştiriler ortaya çıkmıştır. 1980'ler ve 1990'larda uyuşturucu suçlarına yönelik katı cezalar uygulanmış, ancak zaman içinde bu yaklaşımın etkisiz olduğu görülmüştür. Son yıllarda ABD'nin bazı eyaletleri, esrar gibi belirli uyuşturucu maddelerin kullanımını yasallaştırarak ceza ve adalet sistemine yönelik reformlar gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte, ABD'de opioid krizi büyük bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir ve bu krize karşı nalokson gibi opioid tersinir ajanlarının dağıtımı, denetimli enjeksiyon merkezlerinin açılması ve madde bağımlılarına yönelik rehabilitasyon programlarının yaygınlaştırılması gibi önlemler alınmaktadır. ABD'de uyuşturucu ile mücadelede Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı (HHS), DEA ve Ulusal Uyuşturucu Kontrol Politikası Ofisi (ONDCP) gibi kurumlar aktif

rol oynamaktadır. DEA'nın uluslararası operasyonlarını desteklemek amacıyla kurulan DEA İstihbarat Ofisi, Türkiye ve diğer bölgesel ortaklarla iş birliği yaparak küresel uyuşturucu ticaretini takip etmekte ve ortak operasyonlara destek vermektedir. Ayrıca, ABD'nin El Paso İstihbarat Merkezi (EPIC) aracılığıyla uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede geniş çaplı veri analizi ve sınır güvenliği çalışmaları yürüttüğü bilinmektedir. EPIC, federal ve eyalet düzeyinde birçok kurumun ortak çalıştığı bir istihbarat merkezi olarak, uyuşturucu ticaretine yönelik istihbarat paylaşımını güçlendirmektedir. ABD, uluslararası düzeyde UNODC ve INTERPOL ile iş birliği yapmakta, 1988 tarihli BM Uyuşturucu Maddelere Karşı Sözleşme'nin yanı sıra 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'ne de taraf olarak uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede küresel çabalara destek vermektedir. Türkiye ile ABD arasında yürütülen ikili iş birlikleri kapsamında DEA ve Türk narkotik birimleri ortak operasyonlar düzenlemekte, istihbarat paylaşımı yapmaktadır.

ABD ve Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadelede benimsediği yasal çerçeve, ülkelerin coğrafi konumları, uyuşturucu ticaretine maruz kalma seviyeleri ve suç politikaları doğrultusunda şekillenmiştir. ABD'de uyuşturucuya yönelik yasalar federal ve eyalet bazında farklılık göstermekte olup, bazı eyaletler esrar gibi maddeleri yasallaştırırken, federal düzeyde uyuşturucu kaçakçılığı ve sert uyuşturuculara karşı ağır cezalar uygulanmaktadır. Türkiye ise merkezi ve katı bir yasal sistem benimseyerek uyuşturucu kullanımını ve ticaretini ağır cezalarla yasaklamış, güvenlik odaklı mücadeleye ağırlık vermiştir.

ABD'nin Controlled Substances Act (CSA) – 1970 adlı yasası, uyuşturucu maddeleri tehlike seviyelerine göre beş kategoriye (Schedule I-V) ayırarak düzenlemektedir. Schedule I kategorisinde yer alan maddeler (örneğin eroin, LSD ve esrar), yüksek bağımlılık riski taşıdığı gerekçesiyle yasadıdır. Ancak ABD'de bazı eyaletler esrar kullanımını yasallaştırmış ve bireysel kullanımı suç kapsamından çıkarmıştır. Buna karşılık, uyuşturucu ticareti, üretimi ve dağıtımını federal suç olarak değerlendirilmekte ve cezası 5 yıldan müebbet hapse kadar değişebilmektedir. Ayrıca, ABD bağımlılıkla mücadelede Uyuşturucu Mahkemeleri (Drug Courts) sistemi ile bağımlıları rehabilitasyona yönlendiren alternatif cezalar sunmaktadır.

Türkiye'de ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 188. ve 191. maddeleri uyuşturucu ile ilgili suçları düzenlemektedir. TCK 188. maddeye göre, uyuşturucu ticareti yapanlar en az 10 yıl hapis cezasına çarptırılırken, suç örgütü kapsamında ticaret yapanlara müebbet hapis cezası verilebilmektedir. TCK 191. madde ise bireysel kullanımı düzenlemekte olup, uyuşturucu bulduran veya kullanan kişiler için 2 ila 5 yıl hapis cezası öngörmektedir. Ancak, ilk defa yakalanan kişilere rehabilitasyon ve denetimli serbestlik imkânı tanınabilmektedir. 2313 ve 3298 sayılı yasalar, uyuşturucu maddelerin kontrolünü ve kaçakçılıkla mücadele yöntemlerini belirlemektedir.

ABD, rehabilitasyon ve zarar azaltma politikalarına daha fazla ağırlık verirken, Türkiye uyuşturucu ile mücadelede daha katı cezai yaptırımlar

uygulamaktadır. Türkiye’de Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı, Jandarma, “NARKOTİM” ekipleri ve AMATEM/ÇEMATEM gibi rehabilitasyon merkezleri aracılığıyla hem güvenlik hem de tedavi odaklı çalışmalar yürütülmektedir. ABD’de ise DEA gibi güçlü birimler uyuşturucu kartelleriyle mücadele ederken, son yıllarda opioid krizi nedeniyle bağımlılık tedavi programlarına daha fazla yatırım yapılmaktadır.

Sonuç olarak, uyuşturucu ile mücadelede tek bir çözüm yolu bulunmamakta, farklı yöntemlerin bir arada kullanılması gerekmektedir. Güvenlik önlemleri, önleyici politikalar, bağımlılıkla mücadele programları ve rehabilitasyon hizmetlerinin dengeli bir şekilde uygulanması, toplumun genel refahını artırmada kritik rol oynamaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak uyuşturucu ile mücadele iki ülkenin güvenlik formülasyonlarında önemli bir yer edinmektedir.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit katkı vermiştir ve yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmadi, M. (2022). *Uluslararası uyuşturucu ticaretinde Afganistan’ın yeri ve rolü* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Altun, N. F. (2010). *Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele: Hatay ili örneği* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Polis Akademisi.
- Aslan, G. (2020). *Uyuşturucu kaçakçılığının Türk ekonomisi üzerine etkileri ve Türkiye tarafından uygulanan mücadele yöntemleri* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi.
- Ateş, A. (2023). *İstihbaratın Dönüşümü: Artan Tehditler ve Enformatik Şoklar Teorisi*. Yeditepe Yayınevi.
- Aydın, A. (2006). *Türkiye’de organize suçlar içerisinde narkotik suçlarının yeri ve durumu* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Azak, S. (2014). *Bir kamu politikası analizi olarak Türkiye’de uyuşturucu ile mücadele* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Bağcı, M. (2011). *Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve mali suçların ülkemizdeki ekonomik boyutu* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu. (t.y.). *NARKOKİM*. <https://bmyk.gov.tr/TR-73371/narkokim.html>
- Bjelopera, J. P. (2015). Homeland Security Investigations, a Directorate within U.S. Immigration and Customs Enforcement: In brief. *United States Congressional Research Service*, 1–14.

- Correa-Cabrera, G. (2014). Violence on the “forgotten” border: Mexico's drug war, the state, and the paramilitarization of organized crime in Tamaulipas in a “new democratic era”. *Journal of Borderlands Studies*, 29 (4), 419–433. <https://doi.org/10.1080/08865655.2014.982888>
- Crocq, M.-A. (2007). Historical and cultural aspects of man’s relationship with addictive drugs. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 9 (4), 355–361. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2007.9.4/macroq>
- Çakır, M. F. (2020). Yasadışı uyuşturucu ticaretinin terör örgütleri üzerinde etkileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (1), 303–324. <https://doi.org/10.11616/basbed.v20i53206.640913>
- Çılga, İ. (2009). Madde ve madde kullanımı ile mücadelede ulusal politika ve strateji öncelikleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20 (1), 7–22.
- Drug Enforcement Administration. (2024). *National drug threat assessment 2024*. <https://www.dea.gov/sites/default/files/2024-05/5.23.2024%20NDTA-updated.pdf>
- Drug Enforcement Administration. (t.y.a). *Controlled Substances Act and related drug laws*. <https://www.dea.gov/controlled-substances-act>
- Drug Enforcement Administration. (t.y.b). *El Paso Intelligence Center*. <https://www.dea.gov/what-we-do/law-enforcement/epic>
- Drug Enforcement Administration. (t.y.c). *Intelligence*. <https://www.dea.gov/law-enforcement/intelligence>
- Drug Enforcement Administration. (t.y.d). *Our history*. <https://www.dea.gov/about/history>
- Durán-Martínez, A. (2017). *The politics of drug violence: Criminals, cops and politicians in Colombia and Mexico*. Oxford University Press.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. (1999). *1998 faaliyet raporu*. Ankara.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. (2001). *2000 raporu*. EGM-KOMDB Yayınları.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. (2004). *2003 raporu*. Ankara.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı. (2023). *2023 Türkiye uyuşturucu raporu*. Ankara.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Başkanlığı. (t.y.). *Tarihçe*. <https://www.narkotik.pol.tr/tarihce>

- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction & Europol. (2024). *EU drug markets analysis: Key insights for policy and practice*. Publications Office of the European Union.
- Federal Bureau of Investigation. (2006, Mart 24). *A byte out of history: How the FBI got its name*. https://archives.fbi.gov/archives/news/stories/2006/march/fbiname_022406
- Federal Bureau of Investigation. (t.y.). *What is the mission of the FBI*. <https://www.fbi.gov/about/faqs/what-is-the-mission-of-the-fbi>
- Federation of American Scientists. (2003, Temmuz 18). *Federal Bureau of Investigation*. https://fas.org/irp/agency/doj/fbi/fbi_hist.htm
- Fuentes, C. M., & Hernández, V. (2023). State biopolitics, illicit regimes and security in the Guatemala–Mexico cross-border region. *Journal of Borderlands Studies*, 38 (1), 165–181. <https://doi.org/10.1080/08865655.2021.1884117>
- Garrett, T. M. (2023). Border securocracy: Global expansion of the US Department of Homeland Security bureaucratic apparatus before, during and beyond COVID-19. *Administrative Theory & Praxis*, 45 (3), 230–246. <https://doi.org/10.1080/10841806.2022.2112454>
- Gerring, J. (2006). *Case study research: Principles and practices*. Cambridge University Press.
- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü. (2020). *2019 yılı faaliyet raporu*. Ankara.
- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü. (2023). *2022 yılı faaliyet raporu*. Ankara.
- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü. (2024). *2023 yılı faaliyet raporu*. Ankara.
- Jandarma Genel Komutanlığı. (2024). *2023 faaliyet raporu*. Jandarma Genel Komutanlığı Yayınları.
- Karabulut, M. (2021). *Türkiye’de uyuşturucu kaçakçılığı ve terör örgütleri: ASALA–PKK–Hizbullah örnekleri* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Kenney, M. (2007). The architecture of drug trafficking: Network forms of organisation in the Colombian cocaine trade. *Global Crime*, 8 (3), 233–259. <https://doi.org/10.1080/17440570701507794>
- Köksoy, M., & Saraç, C. (1998). *Yükseköğretimde kalite ve Türk yükseköğretimi için öneriler*. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Levy, J. S. (2008). Case studies: Types, designs, and logics of inference. *Conflict Management and Peace Science*, 25 (1), 1–18. <https://doi.org/10.1080/07388940701860318>

- Mueller, R. S., Miller, J. J., & Kortan, M. P. (2008). *The FBI: A centennial history, 1908–2008*. U.S. Government Printing Office.
- National Institute on Drug Abuse. (2023). *Commonly used drugs charts*. <https://nida.nih.gov/sites/default/files/cadchart.pdf>
- Ngai, M. M. (2014). *Impossible subjects: Illegal aliens and the making of modern America*. Princeton University Press.
- Omelicheva, M. Y., & Markowitz, L. (2019). Does drug trafficking impact terrorism? Afghan opioids and terrorist violence in Central Asia. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42 (12), 1021–1043. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1434039>
- Orallı, L. E., vd. (2023). T¼rkiye ve Avrupa'ya yönelik yeni bir tehdit olarak Afganistan bağlantılı uyuşturucu trafiği. *Journal of Middle East Perspectives*, 2 (1), 52–90.
- zmen, R. (2016). *T¼rkiye Cumhuriyeti Anayasası*. Seğkin Yayıncılık.
- Sahil G¼venlik Komutanlığı. (2024). *2023 yılı idari faaliyet raporu*. Sahil G¼venlik Komutanlığı Yayınları.
- Shirk, D. A. (2003). Law enforcement and security challenges in the US-Mexican border region. *Journal of Borderlands Studies*, 18 (2), 1–24. <https://doi.org/10.1080/08865655.2003.9695604>
- Sirel, A. (2022). *T¼rkiye'nin uyuşturucu ile m¼cadele alanındaki politikalarının Avrupa Birliği m¼ktesebatına uyumlaştırılması* [Yayımlanmamış Y¼ksek lisans tezi]. Kapatokya Üniversitesi.
- Solgun, S. (2002). *Uyuşturucu madde kağakçılığı ve alternatif çz¼m nerileri* [Yayımlanmamış Y¼ksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Soykan, M., & Karasoy, H. A. (2022). The fight against drugs and border security policy in Turkey. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, 9 (2), 132–146. <https://doi.org/10.34232/pjess.1183006>
- Stambl, E. M. (2016). Governing cocaine supply and organized crime from Latin America and the Caribbean: The changing security logics in European Union external policy. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 22 (1), 1–18. <https://doi.org/10.1007/s10610-015-9283-9>
- Steenkamp, C. (2024). Captagon and conflict: Drugs and war on the border between Jordan and Syria. *Mediterranean Politics*, 1–25. <https://doi.org/10.1080/13629395.2023.2297121>
- Suçin, S. (2008). *Amerika'da madde bağımlılığı ile m¼cadele yöntem ve araçları*. T.C. Sağlık Bakanlığı. <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1464/0/amerikadapdf.pdf>

- Şahpaz, O. (2019). *Gümrük kontrolü uygulamalarının kaçakçılık üzerine etkileri* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). *Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadelesi*. https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi.tr.mfa
- T.C. Resmî Gazete. (1933, Haziran 24). *2313 uyuşturucu maddelerin murakabesi hakkında kanun, sayı: 2435*. Başvekalet Neşriyat Müdürlüğü. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2313&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3>
- T.C. Resmî Gazete. (1986, Haziran 19). *5237 uyuşturucu maddelerle ilgili kanun, sayı: 19139*. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
- T.C. Resmî Gazete. (2004, Ekim 12). *5237 Türk Ceza Kanunu, sayı: 25611*. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
- T.C. Resmî Gazete. (2007, Mart 31). *Kaçakçılıkla mücadele kanunu, sayı: 26479*. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070331-1.htm>
- T.C. Resmî Gazete. (2022, Ocak 11). *Ticaret Bakanlığı taşra teşkilatı hakkında yönetmelik, sayı: 31716*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmî Gazete. <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220111-9.htm>
- Tezer, A. (2023). Politika transferi literatürü çerçevesinde Türkiye'de uyuşturucu ile mücadele politikası. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4(3), 397–430. <https://doi.org/10.58658/kaypod.1335480>
- Turbiville, G. H. (2019). Firefights, raids, and assassinations: Tactical forms of cartel violence and their underpinnings. In R. J. Bunker (Ed.), *Narcos over the border* (pp. 123–144). Routledge.
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi. (2009). *TUBİM 2008 Türkiye Uyuşturucu Raporu*. Ankara.
- Uluhan, A. (2018). *The role of narcoterrorism from the Golden Crescent to Europe in drug trafficking: PKK case* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). *World drug report 2021*. United Nations Publications.
- United States Congress. (t.y.). *Controlled Substances Act (CSA)*, 21 U.S.C. § 801 et seq. <https://www.congress.gov/bill/91st-congress/house-bill/9510/text>
- United States Congressional Research Service. (2023). *Reports on drug trafficking and policy, 2020–2023*. U.S. Government Publishing Office.

- United States Department of Homeland Security. (2003). *History of ICE*. <https://www.dhs.gov>
- United States Department of Justice. (2019). *The history of the Drug Enforcement Administration*. U.S. Government Printing Office.
- United States Immigration and Customs Enforcement. (2022). *Enforcement and removal operations report*. https://ohss.dhs.gov/sites/default/files/2024-03/2023_0818_plcy_enforcement_actions_fy2022.pdf
- Uzday, T. İ. (2009). Madde bağımlılığının tarihçesi, tanımı, genel bilgiler ve bağımlılık yapan maddeler. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 5, 5–15.
- Van Puyvelde, D. (2016). Fusing drug enforcement: A study of the El Paso Intelligence Center. *Intelligence and National Security*, 31 (6), 888–902. <https://doi.org/10.1080/02684527.2015.1100373>
- Williams, P. (2012). The terrorism debate over Mexican drug trafficking violence. *Terrorism and Political Violence*, 24 (2), 259–278. <https://doi.org/10.1080/09546553.2011.653019>
- World Customs Organization. (2022). *Illicit trade report 2022*. https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/illicit-trade-report/itr_2022_en.pdf?db=web
- Ylönen, M., & Aven, T. (2023). A new perspective for the integration of intelligence and risk management in a customs and border control context. *Journal of Risk Research*, 26 (4), 433–449. <https://doi.org/10.1080/13669877.2023.2176912>